

شهرک سازی

و تغییر بافت جمعیتی در قدس شرقی

تعمیرات

مجموعه مقالات

شهرک سازی و تغییر یافت جمعیتی در قدس شرقی

کاری از اندیشکده راهبردی تبیین

وبسایت اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، خیابان پاسداران، چهارراه فرمانیه، خیابان بوستان، خیابان نسترن، پلاک ۳۲

کد پستی: ۱۵۸۵۶۸۶۷۱۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۳۲۹

در قطعنامه ۱۸۱ مجمع عمومی در سال ۱۹۴۷، فلسطین تقسیم شد ولی مقرر شد قدس به صورت منطقه‌ی ویژه تحت اداره بین‌المللی قرار گیرد. مساحت منطقه ۱۱۰ کیلومتر مربع بود و بیش از ۲۰ هزار نفر در آن سکونت داشتند که یهودیان و فلسطینی‌ها هر یک، تقریباً ۱۰ هزار نفر آن را تشکیل میدادند؛ اما پس از جنگ‌های ۱۹۴۸ و ۱۹۴۹، حدود ۶۰ هزار نفر از عرب‌های قدس غربی و حدود دو هزار نفر از یهودیان نیز، قدس شرقی را ترک نمودند.

پس از این جنگ‌ها نسبت سرزمینی مورد نظر «قطعنامه تقسیم» نیز به هم خورد و با اشغال بخش‌های وسیعی از قدس، تنها ۲۲۲ هکتار برابر ۱۱/۴۸ درصد به مناطق فلسطینی تحت حاکمیت اردن اختصاص یافت و ۱,۶۲۶ هکتار (قدس غربی) برابر ۸۴/۲۱ درصد به اشغال رژیم صهیونیستی درآمد. هم‌چنین ۸۵ هکتار برابر ۴/۳۹ درصد نیز تحت مدیریت سازمان ملل قرار گرفت. در این سال‌ها اشغالگران به دو شیوه ابطال و سلب کارتهای اقامت دائم و وادار کردن ساکنان به کوچ دسته جمعی، تغییر جمعیت در قدس شرقی را پیگیری میکردند [۱].

در قدس شرقی برخلاف دیگر مناطق اشغالی، شهرک‌سازی بیشتر در مناطق شهری وجود دارد و یهودیان در شهرک‌ها و محله‌هایی با جمعیت تقریبی ۱۹۰,۰۰۰ نفر زندگی می‌کنند. قدس شرقی حدود ۱۴ درصد کرانه باختری را تشکیل میدهد. مناطق و شهرک‌های مهم سکونت یهودیان این منطقه در جدول شماره ۱۰ آمده است [۲]:

نام شهرک	جمعیت (هزار نفر)	مساحت (دونم)
تلیپوت شرقی	۱۲,۱۵۸	۱,۱۹۵
گیلو	۲۷,۲۵۸	۲,۸۵۹
جفعات همتوس	NA	۳۱۰
هارهوما	۴,۶۰۴	۳,۲۸۵
جفعات هفتار	۲,۹۱۲	۳۸۸
جفعات شایبرا	۶,۵۸۹	۲,۰۱۸
هارحوتسویم	NA	۶۵۳
معلوت دافنا	۳,۶۷۵	۳۸۰
نیبی یعقوب	۲۰,۱۵۶	۱,۷۵۹
شهرقدیم	۲,۴۷۶	۱۲۲
بسعات زئیف	۴۱,۲۰۸	۵,۴۶۷
رامات اشکول	۳,۲۵۲	۳۹۷
رامات شالوم	۱۴,۱۳۸	۱,۱۲۶
رامات آلون	۴۰,۳۶۷	۴,۹۷۹
سانهدریه	۸۴۵	۳۷۸

جدول ۱: شهرکهای قدس شرقی و جمعیت ساکن در آن

احداث شهرکها طبیعتاً نیازمند اختصاص اراضی لازم است؛ بر این اساس، سیاست سلب اراضی فلسطینیها و اختصاص آن به شهرکسازی از طریق صدور قوانین و ایجاد محدودیت صدور مجوز ساخت برای فلسطینیها و مصادره اراضی آنان توسط رژیم صهیونیستی پیگیری شد.

در مناطق عربی قدس اجازه ساخت بناهای بیش از ۳ طبقه ممنوع گردید در حالی که، تعداد طبقات ساختمانهای بخش یهودی‌نشین به ۸ طبقه میرسید. در نتیجه افزایش جمعیت، فلسطینیهای ساکن در قدس مجبور به ترک مناطق عرب نشین گردیده و به خارج از محدوده قدس و یا کرانه باختری روی آوردند؛ چرا که در این مناطق قوانین سخت داخل قدس اجرا نمیشد و بهای زمین نیز در مقایسه با داخل محدوده قدس ارزانتر بود. در مقابل، تسریع ساخت و ساز شهرکها از طریق اعطای مشوق - های دولتی توسط رژیم صهیونیستی تضمین گردیده و با احداث هزاران واحد مسکونی، مناطق عرب نشین به تدریج کوچک شده و با احداث جاده‌های مختلف جهت مرتبط سازی شهرکها با یکدیگر، مناطق عرب نشین و روستاهای اطراف به صورت واحدهای جدا افتاده، درآمدند (به جدول شماره ۲ نگاه کنید) [۳].

سال	مساحت شهر قدس (کیلومتر مربع)		دوره زمانی
۱۹۴۷	کمتر از ۴۰		پایان قیمومیت بریتانیا
۱۹۶۷-۱۹۴۸	۳۷	۴۳	بخش غربی - رژیم صهیونیستی
	۶		بخش شرقی - اردن
۱۹۹۳ - ۱۹۶۷	۱۰۱		اراضی اشغالی قدس شرقی
تا امروز ۱۹۹۳	۱۲۶		مرز شهرداری قدس غربی

جدول ۲

در نتیجه این سیاستها، قدس در محاصره چهار کمر بند مجموعه شهرکها قرار گرفته که عبارت اند از [۴]: ۱، شهرک‌هایی که قدس را محاصره نموده و آن را به بخش‌های غربی ارتباط میدهد؛ ۲، شهرک‌هایی که محله‌های عرب نشین خارج از دیوار قدیمی شهر

قدس را محاصره نموده است؛ ۳ شهرکهایی که به منظور محاصره قدس بزرگ- شرقی و غربی- و یهودی کردن آن ایجاد شده است؛ ۴ شهرکهایی که شهر قدس را از مناطق عربی در سمت جنوب شرقی جدا میکند، مانند شهرکسازی در منطقه ابوغنیم.

نکته جالب توجه این که، امضای توافق اسلو در سال ۱۹۹۳ موجب از سرگیری اقدامات رژیم صهیونیستی در یهودی سازی قدس گردید؛ زیرا مفاد این توافق در مورد آینده ی قدس سکوت کرده و هرگونه توافق در این زمینه را موکول به مذاکرات مرحله نهایی نموده است؛ به نحوی که رژیم صهیونیستی بیش از ۷۴٪ مساحت قدس شرقی را در اختیار گرفت و ۱۴٪ آن متعلق به فلسطینیها باقی ماند. شهرکسازی در مناطق مختلف قدس شرقی نیز به صورت گسترده ای از سوی رژیم صهیونیستی از سال ۲۰۱۱ تاکنون دنبال شده است که شامل گسترش شهرکسازی در ۱۶ شهرک عمده، احداث فزاینده مجتمع های اسکانی در داخل محله های عرب نشین، به گونه ای که در هر مرحله های یک مجتمع وجود داشته باشد، برنامه ریزی و تلاش برای احداث شهرک های یهودی جدید در مناطق و اماکن استراتژیک، با هدف کامل نمودن طرح محاصره کرانه باختری. علاوه بر آن، طرح های گسترده ای از جمله ساخت ۵۰ هزار واحد مسکونی در شهرک های یهودی قدس شرقی دنبال میشود. این طرحها با هدف افزایش تعداد واحدهای مسکونی در شهرک های رژیم صهیونیستی و ساخت مجتمع های یهودی در محلات عربی صورت می گیرد. از این تعداد ساخت ۲۰ هزار واحد مسکونی به کمیته های برنامه ریزی ارائه شده و بخشی از آنها نیز نهایی شده است [۵]:

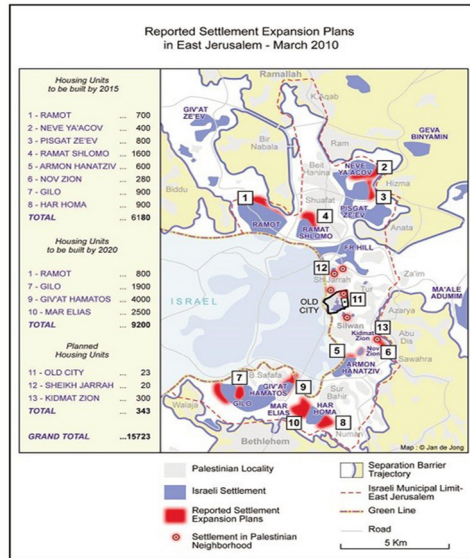
● ۳ هزار واحد مسکونی در شهرک گیلو؛

● ۱۵۰۰ واحد مسکونی در شهرک «جبل ابوغنیم»؛

● ۱۵۰۰ واحد مسکونی در شهرک «راموت»؛

● ۶۰۰ واحد مسکونی در شهرک «آرمون هانتیسیف»؛

● ۴۵۰ واحد مسکونی در شهرک نبی یعقوب .

نقشه فوق قدس شرقی را که در اختیار فلسطینی‌هاست نشان می‌دهد. رنگ آبی شهرک‌های احداث شده رژیم صهیونیستی در قدس شرقی را نشان می‌دهد، رنگ قرمز برنامه‌های آتی برای گسترش شهرک‌ها را مشخص کرده و مناطق دایره‌ای قرمز رنگ، شهرک‌های صهیونیستی در همسایگی فلسطینی‌ها را نشان داده است.

از شهرک‌های جدید در قدس شرقی نیز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد [۶]:

الف. شهرک «جفعات همتوس»: در سال ۲۰۱۱ مقامات رژیم صهیونیستی، فعالیت‌های گسترده‌ای را به منظور ساخت شهرک جدیدی تحت عنوان جفعات همتوس در قدس شرقی، واقع در حومه‌ی اراضی «بیت صفافا» آغاز کردند. پروژه‌ی ساخت این

شهرک شامل ۳ مرحله بود: مرحله‌ی اول احداث ۲۳۳۷ واحد مسکونی، ۲۶۰۰ واحد مسکونی در مرحله دوم، و مرحله سوم نیز شامل ساخت ۱۳۶۲ واحد مسکونی است.

ب. اراضی فرودگاه «قلندیا»: در می ۲۰۱۰ وزیر راه و ترابری وقت رژیم صهیونیستی «یسرائیل کاتس»، کمیته‌ای از وزارت راه، شورای شهرداری قدس غربی، اداره اراضی و مدیریت فرودگاهها تشکیل داد که هدف از آن، الحاق اراضی فرودگاه قلندیا به شهرداری قدس غربی بود. مدیریت فرودگاه‌های رژیم صهیونیست پس از بررسی موضوع، خواستار ملحق ساختن اراضی فرودگاه مذکور به قدس غربی شد. پس از آن نیز کمیته‌ی برنامه‌ریزی و ساخت وابسته به شورای شهرداری قدس غربی با پیشنهاد ثبت اراضی فرودگاه موافقت نمود؛ تا به عنوان اراضی وابسته به قدس غربی شناخته شود. هدف شهرداری قدس غربی تبدیل اراضی فرودگاه قلندیا، به یک منطقه‌ی صنعتی و شهرک‌نشین یهودی است؛ زیرا که در مجاورت اردوگاه قلندیا قرار گرفته و حلقه ارتباط قدس شرقی با رام الله است.

ج. منطقه‌ی «E1»: منطقه‌ای در شرق که بین «ابودیس»، «العیزیه»، «عناتا» و «الزعیم» قرار دارد. مساحت این منطقه بالغ بر ۱۲ هزار کیلومتر مربع است. منطقه‌ی مذکور بین شهرک معالیه آدومیم، در کرانه باختری خارج از مرزهای سال ۱۹۶۷ و شهرک «التله الفرنسیه» در قدس شرقی، واقع است.

نتیجه‌گیری

با نگاهی به سیاستهای رژیم صهیونیستی معلوم میشود که ضرورت یکپارچه نمودن قدس به عنوان پایتخت این رژیم و توسعه شهرک سازی در آن، مورد اجماع جناحهای سیاسی مختلف رژیم صهیونیستی قرار گرفته است. ضمن اینکه موضوع

تعویق مذاکرات درباره‌ی وضعیت قدس، شهرکها، پناهندگان و مرزهای دولت فلسطین و موکول نمودن بررسی این مسائل در مذاکرات نهائی، به سود رژیم صهیونیستی است؛ به‌گونه‌ای که توانسته است علیرغم امضای پیمان اسلو، با استمرار شهرک‌سازی آن را به‌عنوان یک واقعیت انکارناپذیر جغرافیایی مطرح نماید که مانع هرگونه توافق در خصوص قدس خواهد شد. افزایش تعداد ساکنان یهودی در داخل قدس و اطراف آن، سیاست راهبردی رژیم صهیونیستی جهت تضمین استمرار حاکمیت آن به‌شمار می‌آید. بر این اساس، ساکنان یهودی در کلیه مناطق قدس شرقی پراکنده شده و از طریق احداث محلات جدید نزدیک به هم، به رژیم صهیونیستی ملحق شده‌اند. رشد جمعیت در شهرکهای مزبور نیز افزایش یافته و نتیجه‌ی آن، برقراری نوعی توازن جمعیتی با فلسطینیها در قدس بوده است؛ به‌گونه‌ای که ۱۶۵ هزار یهودی در مقابل ۱۷۰ هزار نفر فلسطینی معادل ۷۰/۹ درصد کل جمعیت قدس را تشکیل داده‌اند. نکته جالب توجه این که، امضای توافق اسلو در سال ۱۹۹۳ موجب از سرگیری اقدامات رژیم صهیونیستی در یهودی‌سازی قدس گردید؛ زیرا مفاد این توافق در مورد آینده‌ی قدس شرقی سکوت کرده و هرگونه توافق در این زمینه را موکول به مذاکرات مرحله نهایی نموده است. به نحوی که بیش از ۷۴٪ مساحت قدس شرقی در اختیار رژیم صهیونیستی قرار گرفت و ۱۴٪ آن به فلسطینیها اختصاص یافت. ضمن این که با طرحهای جدید، ساخت شهرکها در اراضی تحت تصرف این رژیم به ۸۰٪ خواهد رسید. [۷]

منابع

١. فواد، وليم، الهجره اليهوديه الى فلسطين المحتله، القايره: مركز النشر الثقافى، ٢٠١٤، الطبعة الثانيه، ص ٦٧،
٢. حبيب، قهوجى، استراتيجيه الاستيطان الصهيونى فى فلسطين، بيروت: موسسه الارض للدراسات الفلسطينيه، ٢٠١٥، القسم الاول، الطبعة الخامسه، ص ٨٩،
٣. جميل، شارد، وصف الارض المقدسه، ترجمه سعيد البيشاوى، عمان: دار الشروق، ٢٠١٢، الطبعة المنقحه، ص ٣٢٧،
٤. مهدي، عبدالهادى، المسأله الفلسطينيه والمشاريع: الحلول السياسيه والقدس، ترجمه احمد منير، القدس: الجمعيه الفلسطينيه لأكاديميه الشؤون الدوليه، ٢٠١٥، ص ٩٢،
٥. سالم، وليد، ديمغرافيه القدس ومخططات التهويد، عمان: دار فضائيات للنشر والتوزيع، ٢٠١٥، ص ٧٧،
٦. سلمان، ابوسته، حق العوده مقدس، قانونى وممكن، بيروت: الموسسه العربيه للدراسات والنشر، ٢٠١٣، ص ٢١،
٧. عواد، محمود، القدس: المواقع، السكان والمساحه، بيروت: مركز الزيتونه للدراسات والاستشارات، ٢٠١٣، الطبعة الثانيه، ص ١٤٢،

امضای توافق اسلودرسال ۱۹۹۳ موجب از سرگیری اقدامات رژیم صهیونیستی در یهودی سازی قدس گردید؛ زیرا مفاد این توافق در مورد آیندهی قدس سکوت کرده و هرگونه توافق در این زمینه را موکول به مذاکرات مرحله نهایی نموده است، ..

اندر شبکه های اجتماعی

نشانی ما در شبکه های اجتماعی:

@Tabyincenter

www.Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱-۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: